

Benny Lihme:
Unge på havets bund
Kronik i Berlinske Tidende d.27.6.1997.

Unge på havets bund:

Inspireret af Berlinske Tidendes artikelserie om de unge rødder skriver Benny Lihme om en speciel himmerlandspædagogik, der praktiseres på Solhaven i Farsø, som han er knyttet til som observatør og for at skrive en bog om projektet.

Det kom ikke bag på mig, at disse "uanbringelige unge" var vilde med at dykke i Limfjorden fra Solhavens egen specialbyggede "Pioner Multi" med ekkolod, navigator og en 60 HK Mercury-motor. Men det overraskede mig, at de havde vilje og koncentration til også at gennemføre den krævende teoriprøve, som er en betingelse for at kunne erhverve det nordiske tostjernede sportsdykkerbevis. Og at de kunne begå sig som helt almindelige medlemmer i Løgstør Sportsdykkerklub. Jeg vidste jo fra deres tykke journalbunker at godt nok fejlede intelligensen ikke noget. Men det gjorde den sociale adfærd til gengæld. Oven i købet i en sådan grad, at de var endt på det socialpædagogiske opholdssted Solhaven i Farsø som u-underviselige og uregerlige "tilfælde" i sværvægtsklassen.

Selv er jeg koblet på som deltagerobservatør, der via midler fra Socialministeriet og Egmont Fonden indtil efteråret 98 skal prøve at få fat på, hvad denne maskuline "himmerlandspædagogik" gør ved unge fyre (og enkelte piger), som er blevet udstødt og marginaliseret i flere led. Ikke kun fra folkeskoler og projekter, men også fra forskellige familieplejer og døgninstitutioner. At dykke fra en benzinlugtende motorbåd, er umiddelbart action. Noget som kan konkurrere med de unges behov for "adrenalin-kicks" og i heldigste fald erstatte spændingskriminalitet som biltyverier, vold, hærværk m.v. Andre af Solhavens unge er grebet af Bjarne Riis-feber

og slider sammen med deres kontaktpædagoger landevejene tynde på avancerede og Tour de France-gearede cykler. Andre igen dyrker motor-cross. Rimelig og forståelig action pædagogik som tiltaler vilde unge.

Det pædagogiske set grænseoverskridende ligger ikke på action-siden. Men i det faktum, at syv Solhaven-elever til dato har erhvervet det tostjernede sportsdykkerbevis, som kan bruges over hele verden, når man skal leje dykkerudstyr, tanke iltflasker op fra en kompressor, deltage i dykkerture m.v.

Jeg havde lejlighed til at følge de tre unge, som her i maj måned klarede prøven. Allerede ved "eksamensforberedelsen" i hjemmet hos den Solhaven-pædagog der sammen med en kollega var inspiratorer og professionelle dykkerinstruktører, fremgik det hvor ihærdigt i hvert fald to af de tre unge havde knoklet med stoffet vinteren igennem. Pensum bestod i den 414 sider tykke Sportsdykkerhåndbog, en sag som forekommer betydeligt mere krævende end teoridelen til køreprøver. Først og fremmest afsnittene omkring dykkerfysik, medicin, fysiologi og dykkerskader forekom svære ikke mindst taget i betragtning, at disse rødders skolegang har været så kaotisk og mangelfuld. Adskillige fysiske og medicinske love skulle kunnes udenad, beregninger foretages, man skulle kunne redegøre for hvor dybt man kan dykke inden lungerne klapper sammen, hvad man skal gøre når uheldet er ude for at redde andre osv.

Nuvel, hvad skal "deltagerobservatøren" så fortælle socialministeren og justisministeren? At dykning er svaret på samfundets problemer med "voldspakkeunge"? Nej, Dykning alene får ikke de unge væk fra vold og kriminalitet. Men det kan være et meget afgørende led i en bredere

anlagt resocialisering. Ikke så meget på grund af selve dykningen, men den sociale sammenhæng som dykningen indgår i. Og som i tilfældet her er Løgstør Sportsdykkerklub, en ganske almindelig dansk forening, når den er bedst. Interessen skabes i solhavens eget regi, fordi to af stedets ansatte samtidig er dykkerinstruktører. Hertil den ikke uvæsentlige detalje, at to af de unges kontaktpædagoger gik på kursus sammen med de unge. Og altså som elever havde forberedt sig hele vinteren, skulder ved skulder i forholdet til de unge, for at erhverve sportsdykkerprøven. Parterne var fælles om fascinationen af dykning, og de voksne var ligestillet med de unge i målrettetheden med hensyn til at bestå prøven. Og måtte i øvrigt herunder opleve at de unge på flere punkter var hurtigere til at lære dykningens kunst. En af de unge havde tilmed den triumf at score højere på teoridelen end hans kontaktpædagog.

Pointe nummer et er altså, at unge anbragt på døgninstitution ikke må isoleres, men tværtimod integreres i det almindelige foreningsliv. Og så selvfølgelig, at pædagoger som selv er engageret og interesseret i noget, og som oven i købet tør forfølge deres egne interesser i arbejdstiden (!), virker betydeligt mere igangsættende på de unge, end pædagoger som bruger deres fag til det p.t. udbredte, men ikke særligt perspektivrige fænomen "mandsopdækning" af de unge. For at kunne tænde en ild hos andre, skal man kort sagt selv brænde for noget. Den anden afgørende pointe ligger i foreningslivet. I forbindelse med min gang i Løgstør Sportsdykkerklub, har jeg selvfølgelig spurgt til, hvordan de tacklede disse hersens "impulsdrevne" og hurtigt dampende unge fra Solhaven. Og svaret var hele tiden, at de unge blev betragtet som ganske almindelige medlemmer. Og derfor opførte de sig også som almindelige medlemmer. Ikke en voldsomhed, tyveri ("hos os står pengekasen frit fremme") eller disciplinærsag har jeg kunnet researche mig frem til. Selv meldingerne fra den store årlige sommertur til campingpladsen i Antibes mellem Nice og Cannes, og den vidunderlige dykning til interessante skibsvrag i

Middelhavet, har budt på kvalificerede "adfærdsvanskeligheder". I hvert fald ikke noget, som på afgørende vis falder uden for den form for normal vild maskulinitet, der på en naturlig måde er forbundet med at være en del af et dykkerfællesskab. De unge responderer ganske enkelt positivt på at være i en sammenhæng, som ikke er opbygget til ære for deres adfærdsproblemer. Et yderst deprimerende og gennemgående træk ved disse unge, er jo deres problematiske opvækst uden eller med kun sporadisk tilstedeværende fædre. Et gennemgående faderfravær slår således en ved læsningen af journalakterne, et fravær som vore kvindedominerende daginstitutioner og skoler ikke har formået at kompensere for.

Det er på denne baggrund, at identifikationen med "mandschauvinismen" i dykkerfællesskabet må vurderes som endog meget værdifuldt for de unge. I sportsdykkerklubben møder de garvede typer, som deres instruktører. Og de modtager input fra andre unge mennesker, som ikke har institutionsbaggrund. Effekten kan anskues som en slags "social placebo", hvor de unges adfærd forbedres, netop fordi der ikke er nogen, som forsøger på at forbedre den (inden for medicinen er der som bekendt også patienter som får det bedre, selvom det kun er en kalktablett/placebo, lægen har givet dem). Den umiddelbare tilgang til voksne mænd i en sammenhæng som dykningen, der i sidste instans handler om liv og død, virker på mange måder som en slags maskulin initiationsceremoni, som er med til at lede de unge ind i de voksnes rækker. Bedre end løftede pegefingre og moralprædikner, kan de unge i den handlingsbaserede foreningssammenhæng og dykkerlivets fortættede dramatiske form tilegne sig voksenlivets normer. Hermed er den tredje væsentlige pointe antydnet. Disse "asociale" unge opfører sig socialt, fordi de er sammen med voksne som besidder nogle bestemte former for kompetence, som de unge i en form for mester-lærlinge relation ønsker at overtage. De følger ikke så meget mesteren/instruktøren, fordi han har en bestemt alder eller er en bestemt person, men mere fordi

han er kompetent. Disse unge er gang på gang kommet til kort i den abstrakte folkeskoles klasseundervisning, hvor de ikke som middelklassens børn har kunnet indstille sig på snakkepædagogikken og de udflydende autoritets-relationer. I forholdet til dykkerinstruktøren og dennes kompetence, som igen må pointeres er en kompetence som i sidste instans har med liv og død at gøre (!), kan kompetencen overføres til den unge gennem visuelle og taktile erfaringer formidlet i den tætte atmosfære mellem instruktør og elev. De unge kan som i mesterlæren lære direkte gennem imitering og identifikation med mesteren. Og "svendebrevet" er ikke kun en personlig sejr på et snævert felt, men noget bredere adgangsgivende til de normales rækker.

Løgstør Sportsdykkerklub er givetvis hverken dårligere eller bedre end så mange andre tilsvarende klubber. Måske giver dens gode samarbejde med Solhaven, og det forhold at to Solhaven-medarbejdere samtidig er instruktører i klubben, nogle ekstra gode forudsætninger. Men ellers må dette noget upåagtede

foreningsliv siges at være yderst tankevækkende i en tid, hvor kulturminister Ebbe Lundgaard åndeligt og verbalt spanker de danske foreninger til at påtage sig et større erklæret ansvar for løsningen af landets sociale problemer, ikke mindst med de unge. Lærestykket fra Løgstør Sportsdykkerklub er jo netop, at fordi foreningen ikke har en erklæret socialpædagogisk målsætning, opnås der sociale effekter så at sige ad bagdøren. Sagt på en anden måde: hvis foreningen som Løgstør Sportsdykkerklub lader sig spænde for den socialterapeutisk vogn, risikerer man at netop foreningens iboende styrke som socialt fællesskab omkring medlemmernes fascination af dykningen går fløjten. Den bedste "behandling" de adfærdsvanskelige unge kan få, er mao. Ikke-behandling som den i Løgstør Sportsdykkerklub!